

บทความวิทยุ
เรื่อง

การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (การบังคับโทษปรับ การรอกการกำหนดโทษ
และรอกการลงโทษ และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้)

ผู้เรียบเรียง : วรรณวิษ สว่างแจ้ง

บทนำ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่..) พ.ศ. เสนอโดย
คณะรัฐมนตรี ชุดที่มีพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อ
วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๘ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. ๒๕๕๗ และประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้บรรจุระเบียบวาระ
การประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติในการ
ประชุม ครั้งที่ ๗๔/๒๕๕๘ วันศุกร์ที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๘

โดยสภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวล
กฎหมายอาญา (ฉบับที่..) พ.ศ. ในวาระที่ ๑ ในการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๗๔/๒๕๕๘ วัน
ศุกร์ที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๘ จากนั้นตั้งคณะกรรมการวิสามัญ จำนวน ๑๕ คน เพื่อแปรญัตติภายใน ๗ วัน
มีกำหนดเวลาพิจารณา ๖๐ วัน (ครบกำหนด ๖๐ วัน วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

เมื่อคณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้ว เสนอรายงานวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ โดยทำ
บันทึกเสนอประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อพิจารณา และบรรจุระเบียบวาระ ในการประชุมสภา
นิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๓/๒๕๕๙ วันศุกร์ที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ซึ่งที่ประชุม ได้พิจารณาในวาระที่ ๒
และลงมติในวาระที่ ๓ เห็นสมควรประกาศใช้เป็นกฎหมายและเห็นชอบด้วยกับข้อสังเกตของคณะกรรมการ
วิสามัญ

จากนั้นเห็นสมควรประกาศใช้เป็นกฎหมาย โดยส่งร่างพระราชบัญญัติไปยังนายกรัฐมนตรี
เพื่อนำขึ้น ทูลเกล้าฯ วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๙ และได้ประกาศราชกิจจานุเบกษาแล้วเมื่อวันที่ ๗ เมษายน
๒๕๕๙ เล่ม ๑๓๓ ตอนที่ ๓๑ ก

หลักการของการแก้ไขร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่..) พ.ศ.

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่..) พ.ศ. มีหลักการแก้ไข
เพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดวิธีการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับ (แก้ไข
เพิ่มเติมมาตรา ๒๙ และเพิ่มมาตรา ๒๙/๑)

(๒) ปรับปรุงอัตราเงินในการกักขังแทนค่าปรับ และปรับปรุงจำนวนค่าปรับที่อาจ
ขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๐ และมาตรา
๓๐/๑ วรรคหนึ่ง)

(๓) แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การให้ศาลอาจรอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษ สำหรับผู้กระทำความผิดซึ่งจะถูกลงโทษจำคุกหรือปรับ และเพิ่มเงื่อนไขในการคุมประพฤติ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๕๖)

(๔) แก้ไขเพิ่มเติมให้ผู้ใช้เด็กหรือเยาวชนอายุไม่เกินสิบแปดปีผู้พิการหรือป่วยเจ็บ ลูกจ้าง หรือผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชา ผู้ที่มีฐานะยากจน หรือผู้ต้องพึ่งพาผู้ใช้ไม่ว่าทางใด ต้องระวางโทษเพิ่มขึ้น อีกกึ่งหนึ่งของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๘๔)

(๕) กำหนดให้ศาลมีอำนาจลงโทษผู้ถูกใช้หรือผู้กระทำตามคำโฆษณาหรือประกาศ แก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิดที่ได้เปิดเผยข้อมูลสำคัญจนสามารถดำเนินคดีกับผู้ใช้หรือผู้โฆษณาหรือประกาศดังกล่าว น้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดไว้ได้ (เพิ่มมาตรา ๘๕/๑)

สรุปสาระสำคัญ

เหตุผลในการประกาศใช้

โดยที่หลักเกณฑ์และวิธีการบังคับโทษปรับ ในเรื่องการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้อง ในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับยังไม่ได้กำหนดไว้ และการกำหนด อัตราเงินในการกักขังแทนค่าปรับที่ใช้อยู่ในปัจจุบันไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป สมควรกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการดังกล่าวให้ชัดเจนเพื่อให้ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติได้ รวมทั้ง กำหนดอัตราเงินในการกักขังแทนค่าปรับให้สอดคล้องกับค่าแรงขั้นต่ำและภาวะเศรษฐกิจ ส่วนบทบัญญัติ ว่าด้วยการรอกการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษซึ่งเป็นวิธีการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่ไม่ควรถูกส่งเข้าสู่ ระบบเรือนจำ ยังไม่มีการนำมาใช้กับผู้ที่จะถูกลงโทษปรับรวมทั้งไม่เปิดโอกาสให้ผู้ที่เคยต้องโทษจำคุกแม้เพียงเล็กน้อย หรือมีผู้ใช้กระทำผิดติดนิสัยได้รับโอกาสในการรอกการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษ ทำให้มีผู้ต้องถูกจำคุกกระยะสั้น อยู่ในเรือนจำเป็นจำนวนมาก สมควรแก้ไขหลักเกณฑ์ในเรื่องดังกล่าวให้เหมาะสมยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ปัจจุบัน มีการใช้ผู้ที่มีความอ่อนแอทางร่างกายหรือจิตใจ หรือผู้ที่อยู่ในภาวะจำยอมให้กระทำความผิดมากขึ้น ซึ่งไม่เพียงแต่ สร้างความเสียหายให้แก่ผู้ที่เป็นเหยื่อของอาชญากรรม ยังทำให้ผู้ที่ถูกใช้ซึ่งไม่มีมูลเหตุจงใจในการกระทำความผิดมาก่อน ต้องกระทำความผิดและได้รับโทษ ทั้งอาจต้องตกอยู่ในภยันตรายและได้รับความเดือดร้อนต่อตนเอง และครอบครัว สมควรกำหนดให้ผู้ใช้ในกรณีดังกล่าวต้องรับโทษหนักขึ้น และให้มีมาตรการลดโทษแก่ผู้ถูกใช้ หรือผู้กระทำตามคำโฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิดที่ได้เปิดเผยข้อมูลสำคัญจนสามารถดำเนินคดีกับผู้ใช้หรือผู้โฆษณาหรือประกาศดังกล่าวด้วย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สาระสำคัญ

๑. กำหนดหลักการให้ผู้ต้องโทษปรับและไม่ชำระค่าปรับภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ศาลพิพากษา จะต้องถูกยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับ หรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ

ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๙ แห่งประมวลกฎหมายอาญาและให้ใช้ความ ต่อไปนี้แทน (มาตรา ๓)

“มาตรา ๒๙ ผู้ใดต้องโทษปรับและไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลพิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับหรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขัง แทน

ค่าปรับ แต่ถ้าศาลเห็นเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ยื่นจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ ศาลจะสั่งเรียกประกัน หรือจะสั่งให้กักขังผู้ยื่นแทนค่าปรับไปพลางก่อนก็ได้

ความในวรรคสองของมาตรา ๒๔ มิให้นำมาใช้บังคับแก่การกักขังแทนค่าปรับ”

เป็นการแก้ไขถ้อยคำจาก “ยึดหรืออายัดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ” เป็น “ยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับ” เนื่องจากคำว่า “อายัดทรัพย์สิน” เป็นคำที่มีความหมายทั่วไป เช่น การอายัดโฉนดที่ดินคือไม่ให้เจ้าของโฉนดทำการจำหน่ายจ่ายโอน มิใช่การอายัดในการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งซึ่งจะใช้กับสิทธิเรียกร้อง เจ้าหนี้มีอยู่ต่อบุคคลภายนอก อีกทั้งมาตรา ๓๑๐ ถึงมาตรา ๓๑๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ได้บัญญัติวิธีการบังคับเกี่ยวกับการอายัดสิทธิเรียกร้องไว้แล้ว จึงสมควรใช้ถ้อยคำให้สอดคล้องกัน

สำหรับข้อสังเกตของสำนักงานอัยการสูงสุดที่ไม่เห็นด้วยกับการนำเรื่อง การอายัดทางแพ่งมาใช้กับการบังคับคดีทางอาญาเนื่องจากคำพิพากษาลงโทษปรับมิใช่คำพิพากษาหรือคำสั่งให้กำหนดชำระเงินจำนวนหนึ่งให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษานั้น คณะกรรมการฯ เห็นว่า การจะบังคับโทษทางอาญาให้สำเร็จและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษจำเป็นต้องกำหนดหลักเกณฑ์ในการบังคับโทษให้มีประสิทธิภาพ เมื่อโทษปรับเป็นโทษที่บังคับให้จำเลยชำระเงิน จำนวนหนึ่งเป็นค่าปรับจึงสามารถหลักเกณฑ์การบังคับหนี้เงินทางแพ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้โดยอนุโลมได้

๒. กำหนดวิธีการให้ศาลออกหมายบังคับคดีและวิธีการบังคับคดีเพื่อยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับที่ไม่ชำระค่าปรับภายในกำหนดเวลาตามมาตรา ๒๔ วรรคหนึ่ง ทั้งนี้ โดยให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม และกำหนดให้พนักงานอัยการมีอำนาจดำเนินการตามที่เห็นสมควรเกี่ยวกับการบังคับคดีอาญาเพื่อใช้ค่าปรับดังกล่าวกับตรวจสอบหาทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับ รวมทั้งกำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของบุคคลดังกล่าวตามที่ได้รับแจ้งจากพนักงานอัยการ และในการนี้ มิให้หน่วยงานของรัฐเรียกค่าฤชาธรรมเนียมจากพนักงานอัยการ ส่วนเรื่องการตรวจสอบหาทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับนั้น ให้พนักงานอัยการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ข้อกำหนดในข้อบังคับของอัยการสูงสุด

ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๒๔/๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา (มาตรา ๔)

“มาตรา ๒๔/๑ ในกรณีที่ผู้ต้องโทษปรับไม่ชำระค่าปรับภายในกำหนดเวลาตามมาตรา ๒๔ วรรคหนึ่ง ให้ศาลมีอำนาจออกหมายบังคับคดีเพื่อยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้ยื่นเพื่อใช้ค่าปรับ

การบังคับคดีตามวรรคหนึ่งให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งและพนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการบังคับคดี และให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจหน้าที่ยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับ และขายทอดตลาดตามที่ได้รับแจ้งจากศาลหรือพนักงานอัยการ ทั้งนี้ มิให้หน่วยงานของรัฐเรียกค่าฤชาธรรมเนียม หรือค่าใช้จ่ายจากผู้ดำเนินการบังคับคดี

การตรวจสอบหาทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับโดยพนักงานอัยการเพื่อการบังคับคดีตามวรรคสอง ให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในข้อบังคับของอัยการสูงสุด

บทบัญญัติมาตรานี้ไม่กระทบต่อการที่ศาลจะมีคำสั่งตามมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง”

แก้ไขถ้อยคำจาก “ยึดหรืออายัดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ” เป็น “ยึดทรัพย์สิน หรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับ” ให้สอดคล้องกับการแก้ไขร่างมาตรา ๒๙ ข้างต้น และได้แก้ไขโดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการในการบังคับคดีอาญาเกี่ยวกับค่าปรับ ให้ชัดเจนยิ่งขึ้นและสอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๑๔ (๗) แห่งพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งเป็นไปตามข้อสังเกตของสำนักงานอัยการสูงสุดแล้ว โดยให้พนักงานอัยการเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการบังคับคดีใช้ค่าปรับรวมทั้งการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับ และให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทำการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้อง ในทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับเมื่อได้รับแจ้งจากพนักงานอัยการ โดยให้อัยการและสูงสุดกำหนดข้อบังคับเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการตรวจสอบหาทรัพย์สิน เพื่อให้มีแนวทางที่ชัดเจนสำหรับการปฏิบัติ อีกทั้งกำหนดห้ามหน่วยงานของรัฐเรียกค่าค่าธรรมเนียมจากพนักงานอัยการ เพื่อความชัดเจนว่าหมายถึงหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องทั้งหมดมิได้จำกัดเพียงค่าธรรมเนียมทางศาลแต่ไม่รวมถึงหน่วยงานภาคเอกชน นอกจากนี้ได้ตัดความในวรรคท้ายที่กำหนดว่าบทบัญญัติมาตรานี้ไม่กระทบต่อการที่ศาลจะสั่งกักขังผู้ต้องโทษตามมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง เนื่องจากอาจก่อให้เกิดความสับสนแก่ศาลซึ่งเป็นเรื่องที่ศาลดำเนินการได้ในทางปฏิบัติอยู่แล้วแม้มิได้บัญญัติไว้

๓. ปรับปรุงอัตราเงินในการกักขังแทนค่าปรับ โดยให้ถืออัตรา ๓๐๐ บาท ต่อ ๑ วัน (เดิมอัตรา ๒๐๐ บาท ต่อ ๑ วัน) และไม่ว่าในกรณีความผิดกระทงเดียวหรือหลายกระทง ห้ามกักขังเกินกำหนด ๑ ปี เว้นแต่ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้ปรับตั้งแต่ ๑๒๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป (เดิมปรับตั้งแต่ ๘๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป) ศาลจะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับเป็นระยะเวลาเกินกว่า ๑ ปี แต่ไม่เกิน ๒ ปีก็ได้

ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๐ แห่งประมวลกฎหมายอาญาซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ และให้ใช้ความ ต่อไปนี้แทน (มาตรา ๕)

“มาตรา ๓๐ ในการกักขังแทนค่าปรับ ให้ถืออัตราห้าร้อยบาทต่อหนึ่งวัน และไม่ว่าในกรณีความผิดกระทงเดียวหรือหลายกระทง ห้ามกักขังเกินกำหนดหนึ่งปี เว้นแต่ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้ปรับตั้งแต่สองแสนบาทขึ้นไป ศาลจะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับเป็นระยะเวลาเกินกว่าหนึ่งปีแต่ไม่เกินสองปีก็ได้

ในการคำนวณระยะเวลานั้น ให้นับวันเริ่มกักขังแทนค่าปรับรวมเข้าด้วยและให้นับเป็นหนึ่งวันเต็ม โดยไม่ต้องคำนึงถึงจำนวนชั่วโมง

ในกรณีที่ผู้ต้องโทษปรับถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษา ให้หักจำนวนวันที่ถูกคุมขังนั้นออกจากจำนวนเงินค่าปรับ โดยถืออัตราห้าร้อยบาทต่อหนึ่งวัน เว้นแต่ผู้ต้องหาต้องคำพิพากษาให้ลงโทษทั้งจำคุกและปรับในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าจะต้องหักจำนวนวันที่ถูกคุมขังออกจากเวลาจำคุกตามมาตรา ๒๒ ก็ให้หักออกเสียก่อนเหลือเท่าใดจึงให้หักออกจากเงินค่าปรับ

เมื่อผู้ต้องโทษปรับถูกกักขังแทนค่าปรับครบกำหนดแล้ว ให้ปล่อยตัวในวันถัดจากวันที่ครบกำหนด ถ้านำเงินค่าปรับมาชำระครบแล้ว ให้ปล่อยตัวไปทันที”

แก้ไขอัตราเงินกักขังแทนค่าปรับจากร่างเดิมที่เสนออัตรา “สี่ร้อยบาท ต่อหนึ่งวัน” เป็น “สามร้อยบาทต่อหนึ่งวัน” เพื่อให้สอดคล้องกับอัตราค่าแรงขั้นต่ำในปัจจุบัน และอัตราค่าเงินที่เพิ่มขึ้นตามภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน ซึ่งจะทำให้มีเหตุผลที่ใช้อ้างอิงถึงที่มาของอัตราเงินที่แก้ไขได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และแก้ไข

จำนวนเงินค่าปรับที่ศาลจะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับเกินหนึ่งปีแต่ไม่เกินสองปีจากร่างเดิมที่เสนอจำนวน “ตั้งแต่สองแสนบาทขึ้นไป” เป็น “ตั้งแต่หนึ่งแสนสองหมื่นบาทขึ้นไป” คำนวนโดยเทียบสัดส่วนกับเพิ่มขึ้นของอัตราเงินกักขังที่เพิ่มขึ้นจากเดิมกึ่งหนึ่งคือเพิ่มขึ้นหนึ่งร้อยบาท จำนวนเงินค่าปรับกรณีดังกล่าวจึงควรเพิ่มขึ้นในส่วนเดียวกันคือกึ่งหนึ่งของแปดหมื่นบาทซึ่งเท่ากับสี่หมื่นบาทจึงเพิ่มขึ้นเป็น หนึ่งแสนสองหมื่นบาท นอกจากนี้ ทัศนคติในวรรคท้ายของร่างเดิมที่กำหนดให้อัตราเงินที่กำหนดไว้ในมาตรานี้อาจขยายได้โดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกา โดยเห็นว่าอัตรากักขังแทนค่าปรับ มีลักษณะเป็นโทษในทางอาญาซึ่งมีผลกระทบเป็นการจำกัดเสรีภาพของบุคคล จึงควรบัญญัติไว้ให้แน่นอนและชัดเจนในประมวลกฎหมายไม่ควรถาเป็นพระราชกฤษฎีกา

๔. ปรับปรุงจำนวนเงินค่าปรับที่ผู้ต้องโทษปรับอาจขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ โดยกำหนดให้ในกรณีที่ศาลพิพากษาปรับไม่เกิน ๑๒๐,๐๐๐ บาท (เดิมปรับไม่เกิน ๘๐,๐๐๐ บาท) ผู้ต้องโทษปรับซึ่งมิใช่นิติบุคคลและไม่มีเงินชำระค่าปรับ อาจยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่พิพากษาคดีเพื่อขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ (ร่างมาตรา ๖ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๐/๑ วรรคหนึ่ง)

ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๓๐/๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน (มาตรา ๖)

“มาตรา ๓๐/๑ ในกรณีที่ศาลพิพากษาปรับ ผู้ต้องโทษปรับซึ่งมิใช่นิติบุคคลและไม่มีเงินชำระค่าปรับอาจยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่พิพากษาคดีเพื่อขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ หรือถ้าความปรากฏแก่ศาลในขณะที่พิพากษาคดีว่าผู้ต้องโทษปรับรายใดอยู่ในเกณฑ์ที่จะทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ตามมาตรานี้ได้ และถ้าผู้ต้องโทษปรับยินยอม ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับก็ได้”

แก้ไขจากร่างเดิมที่เสนอยกเลิกการกำหนดจำนวนเงินค่าปรับขั้นสูง ที่ผู้ต้องโทษปรับอาจยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอทำงานบริการสังคมสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ เป็น ให้กำหนดจำนวนเงินค่าปรับขั้นสูงไว้แต่ขยายจำนวนเงินให้เพิ่มขึ้นจากแปดหมื่นบาท เป็นหนึ่งแสนสองหมื่นบาท โดยคณะกรรมการ เห็นว่าการที่มาตรา ๓๐/ ในปัจจุบันกำหนดจำนวนเงินค่าปรับไว้ไม่เกินแปดหมื่นบาท แสดงให้เห็นเจตนารมณ์ว่า มาตรการให้ทำงานบริการสังคม หรือสาธารณประโยชน์จะใช้กับคดีที่มีโทษเล็กน้อย หากยกเลิกจำนวนเงินขั้นสูงจะเป็นการเปิดกว้างมากเกินไปทำให้การกระทำความผิดไม่ว่าจะร้ายแรงเพียงใดก็สามารถขอทำงานบริการสังคม หรืองานสาธารณประโยชน์เพื่อเลี่ยงการลงโทษปรับซึ่งเป็นเรื่องไม่สมควรและไม่สอดคล้องกับหลักการลงโทษทางอาญาเพื่อให้หลายจำ จึงยังสมควรให้มีการกำหนดจำนวนเงินค่าปรับขั้นสูงไว้โดยขยายวงเงินให้เป็นหนึ่งแสนสองหมื่นบาทตามสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป และสอดคล้องกับจำนวนเงินค่าปรับขั้นสูงที่ได้แก้ไขไว้ในมาตรา ๓๐

๕. แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ที่สำคัญโดยการกำหนดให้ศาลอาจพิพากษาให้รอการลงโทษผู้กระทำความผิด ในกรณีที่ศาลจะลงโทษปรับ รวมทั้งกำหนดให้ศาลอาจพิพากษาให้รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดที่เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่า ๕ ปี แล้วมากระทำความผิดอีก โดยความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิด

ลหุโทษและปรับปรุงเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติให้ศาลมีดุลพินิจในการกำหนดเงื่อนไขดังกล่าวให้เหมาะสมกับคดีแต่ละเรื่องแต่ละกรณีได้มากยิ่งขึ้น

ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญาซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน (มาตรา ๗)

“มาตรา ๕๖ ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกหรือปรับ และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินห้าปีไม่ว่าจะลงโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตามหรือลงโทษปรับ ถ้าปรากฏว่าผู้นั้น

(๑) ไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน หรือ

(๒) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิด ลหุโทษ หรือเป็นโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือ

(๓) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่าห้าปี แล้วมากระทำความผิดอีก โดยความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

และเมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือการรู้สึกความผิด และพยายามบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น หรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้ว ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิดแต่รอการกำหนดโทษ หรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้ ไม่ว่าจะรับโทษจำคุกหรือปรับอย่างหนึ่งอย่างใดหรือทั้งสองอย่าง เพื่อให้โอกาสกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้อำนาจแต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้

เงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติของผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ศาลอาจกำหนดข้อเดียว หรือหลายข้อตามควรแก่กรณีได้ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้เป็นครั้งคราว เพื่อเจ้าพนักงานจะได้สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือนตามที่เห็นสมควรในเรื่องความประพฤติและการประกอบอาชีพ หรือ จัดให้กระทำการกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์

(๒) ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ

(๓) ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติใดอันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดในทำนอง เดียวกันอีก

(๔) ให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(๕) ให้เข้ารับการฝึกอบรม ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(๖) ห้ามออกนอกสถานที่อยู่อาศัย หรือห้ามเข้าในสถานที่ใดในระหว่างเวลาที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ จะใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางด้วยก็ได้

(๗) ให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือเยียวยาความเสียหายโดยวิธีอื่นให้แก่ผู้เสียหายตามที่ผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายตกลงกัน

(๘) ให้แก้ไขฟื้นฟูหรือเยียวยาความเสียหายที่เกิดแก่ทรัพยากรธรรมชาติ หรือสิ่งแวดล้อม หรือชดใช้ค่าเสียหายเพื่อการดังกล่าว

(๙) ให้ทำทัณฑ์บนโดยกำหนดจำนวนเงินตามที่ศาลเห็นสมควรว่าจะไม่ก่อเหตุร้าย หรือ ก่อให้เกิด ภัยอันตรายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์สิน

(๑๐) เงื่อนไขอื่น ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไข ฟื้นฟู หรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกาสกระทำความผิดขึ้นอีก หรือเงื่อนไขในการเยียวยาผู้เสียหายตามที่เห็นสมควร เงื่อนไขตามที่ศาลได้กำหนดตามความในวรรคสองนั้น ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลตามคำขอ ของผู้กระทำความผิด ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น พนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานว่าพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องแก่การควบคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อศาลเห็นสมควร ศาลอาจแก้ไข เพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดเสียก็ได้ หรือจะกำหนดเงื่อนไขข้อใดตามที่กล่าวในวรรคสอง ที่ศาลยังมีได้ กำหนดไว้เพิ่มเติมขึ้นอีกก็ได้ หรือถ้ามีการกระทำความผิดทัณฑ์บนให้นำบทบัญญัติมาตรา ๔๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

แก้ไขอัตราโทษจำคุกที่ให้ศาลรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษ จากร่างเดิมที่เสนอเพิ่ม เป็นไม่เกินห้าปี ให้กลับไปใช้อัตราโทษจำคุกไม่เกินสามปีตามกฎหมายปัจจุบัน เนื่องจากความผิดที่ศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินห้าปีเป็นความผิดอุกฉกรรจ์ แม้จะเป็นดุลพินิจของศาลที่อาจไม่ให้รอกการกำหนดโทษหรือไม่ให้รอกการลงโทษได้ก็ตาม แต่ไม่มีความแน่นอน และอาจทำให้สังคมไม่เข้าใจว่าเหตุใดจึงรอกการลงโทษให้กับผู้กระทำความผิดที่มีพฤติกรรมรุนแรง อีกทั้งจะทำให้ผู้ที่คิดกระทำความผิดจะไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายเพราะกฎหมายอ่อนลง

ในส่วนขอโทษปรับ ได้กำหนดจำนวนค่าปรับขั้นสูงไว้โดยต้องเป็นกรณีจะลงโทษปรับไม่เกินสองแสนบาท ด้วยเหตุผลทำนองเดียวกันคือต้องการให้ผู้กระทำความผิดร้ายแรงได้รับการลงโทษ และได้กำหนดให้ศาลรอกการลงโทษปรับได้เท่านั้นมิให้รอกการกำหนดโทษได้ด้วย เนื่องจากเห็นว่าการลงโทษปรับไม่เกินจำนวนที่กำหนดนั้น เป็นโทษที่เบากว่าโทษจำคุกอยู่แล้ว หากให้รอกการกำหนดโทษได้จะทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ได้รับผลร้ายจากสิ่งที่กระทำและไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย

นอกจากนี้ ได้แก้ไขเพิ่มเติมเงื่อนไขเพื่อคุมประพฤติที่ได้กำหนดเป็นค่างมาตรา ๕๖ วรรคสาม โดยให้ศาลเลือกใช้ได้ตามควรแก่กรณีไม่ว่าจะเป็นกรณีขอโทษจำคุกหรือปรับ และได้เพิ่มเงื่อนไขเพื่อคุมประพฤติใน (๑๐) ว่า “หรือเงื่อนไขในการเยียวยาผู้เสียหาย ตามที่เห็นสมควร” เพื่อประโยชน์แก่ผู้เสียหายที่มีช่องทางการเยียวยาเพิ่มขึ้นด้วย

ทั้งนี้ การแก้ไขอัตราโทษจำคุกที่ให้รอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษจากห้าปีกลับไปเป็นสามปี สอดคล้องกับข้อสังเกตของกระทรวงยุติธรรมที่ว่า การขยายอัตราโทษจำคุกดังกล่าวควรคำนึงถึงข้อดีข้อเสีย และผลกระทบอื่น ๆ อย่างรอบด้าน เพราะอาจส่งผลกระทบต่อผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัวต่อการกระทำความผิดและโทษที่ตนจะได้รับ สำหรับข้อสังเกตของกระทรวงยุติธรรมเกี่ยวกับการนำเงื่อนไขเพื่อคุมประพฤติอย่างใด ๆ มาใช้กับการกระทำความผิดที่สมควรกำหนดกลไกการพิจารณา มีการใช้ข้อมูลอย่างรอบด้าน และมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องนั้น คณะกรรมการฯ พิจารณาแล้วจึงได้กำหนดไว้ในร่างมาตรา ๕๖/๑ ให้ศาลกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมประพฤติตามควรแก่กรณีเพื่อเปิดกว้างให้ศาลใช้ข้อมูลหรือปัจจัยต่าง ๆ มาเป็นข้อพิจารณากำหนดข้อพิจารณากำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติที่เหมาะสมในแต่ละกรณี

๖. กำหนดให้ในกรณีที่ผู้ถูกใช้ให้กระทำความผิดเป็นบุคคลที่เป็นเด็กหรือเยาวชนอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ผู้พิการหรือป่วยเจ็บ ลูกจ้างหรือผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาของผู้ใช้ ผู้ที่มีฐานะยากจน หรือผู้ต้องพึ่งพาผู้ใช้ไม่ว่าทางใด และถ้าผู้ถูกใช้ดังกล่าวได้กระทำความผิดนั้น ผู้ใช้ต้องระวางโทษหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นกึ่งหนึ่ง

ให้ยกเลิกความในมาตรา ๘๔ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และให้ใช้ความ ต่อไปนี้แทน “มาตรา ๘๔ ผู้ใดก่อให้ผู้อื่นกระทำความผิดไม่ว่าด้วยการใช้ บังคับ ชูเชิญ จ้าง วาน หรือยุยงส่งเสริม หรือด้วยวิธีอื่นใด ผู้นั้นเป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิด ถ้าความผิดมิได้กระทำลงไม่ว่าจะเป็นเพราะผู้ถูกใช้ไม่ยอมกระทำยังไม่ได้กระทำ หรือเหตุอื่นใด ผู้ใช้ต้องระวางโทษเพียงหนึ่งในสามของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ถ้า

ผู้ถูกใช้ได้กระทำความผิดนั้น ผู้ใช้ต้องรับโทษเสมือนเป็นตัวการ และถ้าผู้ถูกใช้เป็นบุคคลอายุไม่เกินสิบแปดปี ผู้พิการ ผู้ทุพพลภาพ ลูกจ้างหรือผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาของผู้ใช้ ผู้ที่มีฐานะยากจน หรือผู้ต้องพึ่งพาผู้ใช้เพราะเหตุป่วยเจ็บหรือไม่ว่าทางใด ให้เพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้ใช้กึ่งหนึ่งของโทษที่ศาลกำหนดสำหรับผู้นั้น” (มาตรา ๘)

แก้ไขระวางโทษสำหรับผู้ที่ใช้ผู้อ่อนแอทางสังคมให้กระทำความผิดจากร่างเดิมที่เสนอว่า “ให้ลงโทษผู้ใช้เพิ่มขึ้นอีกกึ่งหนึ่งของโทษที่ศาลกำหนด” เป็น “ผู้ใช้ต้องระวางโทษหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นกึ่งหนึ่ง” เนื่องจากการกำหนดให้ลงโทษผู้ใช้เพิ่มขึ้น อีกกึ่งหนึ่งของโทษที่ศาลกำหนดทำให้ระวางโทษของผู้ใช้ในกรณีนี้ขึ้นอยู่กับศาล ซึ่งขัดกับหลักการกำหนดโทษทางอาญาที่ต้องมีความแน่นอน อีกทั้งการใช้ผู้อ่อนแอทางสังคมให้กระทำความผิด ถือเป็นเหตุฉุกเฉิน จึงสมควรกำหนดระวางโทษให้เพิ่มขึ้นจากโทษที่กฎหมายกำหนดบัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ทั้งนี้ โดยใช้ถ้อยคำให้สอดคล้องกับถ้อยคำในมาตรา ๘๔ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายอาญาที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

๗. กำหนดให้ในกรณีที่ผู้ถูกใช้ตามมาตรา ๘๔ หรือผู้ทำตามคำโฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิดตามมาตรา ๘๕ ได้ให้ข้อมูลสำคัญอันเป็นการเปิดเผยถึงการกระทำความผิดของผู้ใช้ให้กระทำความผิดหรือผู้โฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิด และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินคดีแก่บุคคลดังกล่าว ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๘๕/๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

“มาตรา ๘๕/๑ ถ้าผู้ถูกใช้ตามมาตรา ๘๔ หรือผู้กระทำตามคำโฆษณา หรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิดตามมาตรา ๘๕ ได้ให้ข้อมูลสำคัญอันเป็นการเปิดเผยถึงการกระทำความผิด ของผู้ใช้ให้กระทำความผิดหรือผู้โฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิด และเป็นประโยชน์ อย่างยิ่งต่อการดำเนินคดีแก่บุคคลดังกล่าว ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับ ความผิดนั้นเพียงใดก็ได้” (มาตรา ๙)

๘. บทบัญญัติมาตรา ๓๐ แห่งประมวลกฎหมายอาญาซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้บังคับแก่ผู้ที่ถูกกักขังแทนค่าปรับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับด้วย และเมื่อ คำนวณระยะเวลาการกักขังแทนค่าปรับตามอัตราใหม่แล้ว หากปรากฏว่าผู้นั้นถูกกักขังมาจนครบ หรือเกิน ระยะเวลาที่คำนวณได้ดังกล่าว หรือในกรณีที่ศาลพิพากษาให้ปรับไม่ถึงสองแสนบาทและผู้นั้น ถูกกักขังมาเกิน กำหนดหนึ่งปีแล้ว ให้ปล่อยตัวไปทันที (มาตรา ๑๐)

๙. ให้ประธานศาลฎีกาและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๑๑)

๑๐. พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป (มาตรา ๒)

๑๑. ประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ

ประชาชนจะได้รับประโยชน์จากกระบวนการยุติธรรมที่มีหลักเกณฑ์และวิธีการที่ชัดเจนในการบังคับโทษปรับในเรื่องการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับ และผู้ที่ต้องถูกกักขังแทนค่าปรับจะได้รับการกำหนดอัตราเงินในการกักขังแทนค่าปรับที่สอดคล้องกับค่าจ้างขั้นต่ำ สภาพเศรษฐกิจ และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน อีกทั้งผู้ที่ถูกลงโทษปรับ ผู้ที่เคยต้องโทษจำคุกแม้เพียงเล็กน้อย หรือมิใช่ผู้กระทำความผิดติดนิสสัยมีโอกาสได้รับการพิจารณาให้รอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษได้ นอกจากนี้ ผู้ที่มีความอ่อนแอทางร่างกายหรือจิตใจหรือผู้ที่อยู่ในภาวะจำยอมให้กระทำความผิดจะได้รับการปกป้องจากกฎหมายมากยิ่งขึ้น และผู้ถูกใช้หรือผู้กระทำความผิดตามคำโฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิดที่ได้เปิดเผยข้อมูลสำคัญจนสามารถดำเนินคดีกับผู้ใช้หรือผู้โฆษณาหรือประกาศดังกล่าวจะได้รับการลดโทษอีกด้วย